

УДК 330

Козій Ю. - ст. гр. ЕЗ-21

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: асистент Мариненко Н. Ю.

На початку перехідного періоду та у сучасних ринкових умовах Україна зіткнулася з проблемою тіньової економіки – неконтрольованого суспільством виробництва, розподілу, обміну та споживання товарно-матеріальних цінностей і послуг, тобто соціально-економічних відносин між окремими громадянами та соціальними групами, які приховуються від органів державного управління та громадськості.

Тіньова економіка – це галузь економічної діяльності (ринкова і неринкова), яка за своєю суттю є протизаконною та кримінальною, результати якої не відбито у показниках валового внутрішнього продукту і валового національного доходу.

Виділяють низку об'єктивних факторів, які пояснюють значні обсяги тінізації економіки України: високі податки і нерівномірність податкового навантаження; недостатня прозорість податкового законодавства і постійне внесення змін до нього; повільні та непрозорі приватизаційні процеси; втручання владних структур усіх рівнів у діяльність суб'єктів господарювання; корупція в органах державної влади та місцевого самоврядування. Саме ці чинники багато в чому визначають конкретні механізми функціонування тіньового сектора української економіки на сучасному етапі.

У просторі тіньової економіки виділяють наступні зони:

- неофіційна економіка – легальні види економічної діяльності, у рамках яких має місце незафіксоване офіційною статистикою виробництво товарів і послуг, приховування цієї діяльності, ухилення від сплати податків;
- фіктивна економіка – хабарництво, спекулятивні угоди та інші види шахрайства, пов'язані з одержанням і передачею грошей;
- підпільна економіка – усі заборонені законом види економічної діяльності.

Виділяють наступні структурні компоненти тіньової економіки: “чорний ринок” (або “кримінальну економіку”), що тісно пов'язаний із сферою грошового обігу і виникає внаслідок шахрайства, розкрадання, рекету, проституції, наркобізнесу, незаконних валютних операцій тощо; “паралельна економіка”, що більшою мірою, ніж “чорний ринок”, пов'язана із сферою виробництва.

Недосконалість вітчизняного законодавства нерідко підтримується штучно через “тіньову” лоббістську діяльність груп впливу. Найбільше в цьому зацікавлений великий бізнес, що тісно пов'язаний з владними структурами та впливає на механізм прийняття рішень не лише на регіональному, а і на державному рівнях. Природним наслідком такої ситуації є поширення корупції в органах державної і місцевої влади та управління.

Важливим фактором зменшення криміногенного впливу організованої економічної злочинності у нашій державі є з'ясування причин та нейтралізація умов, усунення недоліків правового регулювання, що сприяють здійсненню конкретних протиправних діянь. Такі заходи дадуть можливість більш ефективно боротися із штучною неплатоспроможністю підприємств, фіктивними банкрутствами, тіньовими операціями, а також іншими технологіями, що обслуговують тіньовий обіг.